

The Applicability of Self-Audit Based on Self-Regulation in Preschool Education Institutions

Yasemin TOPSAKAL, R.T. Ministry of National Education, 0009-0008-7743-2799
Fatmanur ÖZEN, Giresun University, 0000-0002-3232-7484

Abstract

While self-audit in institutions involves the institutions assessing themselves and ensuring their own controls based on the criteria determined by the supervisory authority, self-assessment is an institutional development activity. It involves the regular collection of information, evaluation of functionality, and achievement of goals to support decision-making, learning, and development. In Türkiye, the audit guides prepared by the Board of Inspection of the Ministry of National Education provide criteria for self-audit in educational institutions. These guides also enable educational institutions to conduct self-assessments in areas where deficiencies or needs for improvement have been identified. In this study, the functionality of the Preschool Audit Guide is evaluated. The research was designed as a case study, data were collected through a checklist that identifies the current status of the items in the Guide and semi-structured interview forms. The results obtained from the checklist indicate that certain aspects reported in the guide are inadequately implemented in the preschool institutions selected for the research sample, which include independent preschools as well as those affiliated with primary, middle, and high schools. According to the results obtained from the interview texts evaluated on the axes of self-audit and self-assessment, the inspection guide contributes to the management of school bureaucracy, internal and external control within the scope of self-audit, and organizational empowerment and professionalization within the scope of self-assessment in the participating pre-school institutions.

Keywords: *Self-audit, Self-assessment, Preschool institution*

Inonu University
 Journal of the Faculty of
 Education
 Vol 26, No 1, 2025
 pp. 199-220
 DOI
 10.17679/inuefd.1536473

Article Type
 Research Article

Received
 20.08.2024

Accepted
 28.01.2025

Suggested Citation

Topsakal, Y., & Özen, F. (2025). The applicability of self-audit based on self-regulation in preschool education institutions. *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 26(1), 199-220. DOI: 10.17679/inuefd.1536473

This article is derived from a master's thesis accepted by Giresun University Institute of Social Sciences in August 2024.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Preschool education is a critical stage in establishing a solid foundation for children's development and future educational success. According to the Basic Law of National Education in Türkiye (Official Gazette, 14574), the purpose of preschool education institutions is to 'contribute to the mental, emotional, and physical development of students, instill good habits, and prepare them for primary school... support them in speaking Turkish correctly and eloquently' (Article 20). Preschool education institutions go beyond preparing children for primary school by organizing activities that support cognitive, affective, social, and physical development; they foster self-confidence, develop self-care skills, ensure emotional balance, and enhance problem-solving abilities [Ministry of National Education (MoNE)] Preschool Education Program, 2024). Audit is crucial for the success of these tasks (Turan, 2016).

The audit is a complementary management activity that helps institutions assess whether they have achieved their set goals by identifying the areas in which they are strong and those that need improvement (Aguilera et al., 2024). The Guide for Guidance and Supervision of Preschool Education Institutions (AG, n.d.) prepared by the MoNE Inspection Board (IB) for the audit of preschool education institutions in Türkiye includes elements aimed at improving the quality of preschool institutions, ensuring compliance with standards, and safeguarding the safety and well-being of children. The guide serves as a tool for self-audit because it outlines the standards to be followed and implemented in preschool institutions, supported by legal regulations. Moreover, it functions as a self-assessment tool, providing institutions with a framework to evaluate themselves independently of IB inspectors' supervision, allowing them to create their own development plans based on the results.

Purpose

This study aims to evaluate the reflections of self-audit and self-assessment provided by the guide prepared by the IB for the supervision of preschool institutions in Türkiye on the practices within these schools.

Method

The study is a case study. A case study is a research approach in which a single case or event is examined in detail, with systematic data collection to investigate what and how situations exist in a real-world setting (Davey, 2006). Since the guide in question is introducing new experiences for institutions in practice, an exploratory case study was conducted in this research. Exploratory case studies are used when seeking answers to the 'what' question regarding the case (Çoker, 2023). Two separate data sets were used in the study. For the first data set, the items in the AG were converted into a checklist to assess the current status of the schools. Semi-structured interview forms, prepared in line with expert opinions, were used to evaluate the experiences during the implementation process of the AG. The findings from the checklist were quantitative while the interview findings were analyzed qualitative content analysis.

Findings

The findings from the checklist prepared according to the AG in this study indicate that some elements of the guide were inadequately implemented in the participating preschool institutions. The deficiencies in implementation increasing particularly in preschools affiliated with primary, middle, and high schools. The interview texts suggest that the guide, in the context of self-audit in preschool institutions, was evaluated as contributing to the management of school bureaucracy by promoting planning, clarity in tasks and responsibilities, and facilitating the anticipation of potential problems in the school. In the context of self-assessment, it was found that the guide is expected to contribute to professionalization, autonomy, and development.

Discussion & Conclusion

Audit of educational institutions based on the criteria outlined in guides is not unique to the MoNE. A similar practice exists in the United Kingdom, where the Office for Standards in Education (OFSTED), responsible for auditing educational organizations and developing national education policies, conducts audits based on specific criteria. However, it has been found that such an audit has no significant impact on the development of inspected schools (Güzel et al., 2020); and that the applied standards harm the use of teaching techniques that consider differences among schools and learning differences in the classroom (Grauwe, 2004; Naz, 2023). In this context, Ehren and colleagues (2023) suggested that 'taking into account the school's location and student composition, and incorporating self-regulation and self-assessment practices of the school organization when evaluating school effectiveness' would be more beneficial for schools. Wanzare and Costa (2000) also reported that an audit providing teachers with feedback on effective classroom practices would contribute more significantly to teachers' professional development.

Okul Öncesi Kurumlarda Öz Denetime Dayalı Öz Değerlendirmenin Uygulanabilirliği

Yasemin TOPSAKAL, T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, 0009-0008-7743-2799
Fatmanur ÖZEN, Giresun Üniversitesi, 0000-0002-3232-7484

Öz

Kurumlarda öz denetim, denetleyici makamca tespit edilmiş ölçütlerle kurumların kendisini denetlemesi ve kendi kontrollerini sağlaması iken; öz değerlendirme karar alma, öğrenme ve gelişimi desteklemek için kurumun kendisi tarafından başlatılan düzenli bilgi toplama, işlevselliği değerlendirme ve hedeflerine ulaşma ile gerçekleşen kurumsal gelişim faaliyetidir. Türkiye’de Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığınca hazırlanmış denetim rehberleri eğitim kurumlarına öz denetim için ölçütler sağlarken; rehber eşliğinde tespit edilen eksiklikler, geliştirilmeye gereksinim duyulan yönlerde kurumların öz değerlendirme yapabilmesini sağlamaktadır. Bu çalışmada Okul Öncesi Eğitim Kurumları Rehberlik ve Denetim Rehberi’nin işlevselliği değerlendirilmektedir. Durum çalışması olarak desenlenmiş çalışmada veriler ilgili rehberde yer alanların okullarda mevcut durumunu belirleyen kontrol listesi ve okul öncesi kurumlarda görevli yönetici ve öğretmenler için araştırmacılarca hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formları ile toplanmıştır. Elde edilen sonuçlar bağımsız, ilkökul, ortaokul ve liseye bağlı araştırma örneklemine seçilmiş okul öncesi kurumlarda, rehberde bildirilen bazı hususların eksik uygulandığını göstermektedir. Öz denetim ve öz değerlendirme eksenlerinde değerlendirilen görüşme metinlerinden elde edilen sonuçlara göre denetim rehberi araştırmaya katılan okul öncesi kurumlarda öz denetim kapsamında okul bürokrasisinin yönetimi ile iç ve dış kontrol, öz değerlendirme kapsamında ise örgütsel güçlenme ve profesyonelleşme için katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Öz denetim, Öz değerlendirme, Okul öncesi eğitim kurumu

İnönü Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dergisi
Cilt 26, Sayı 1, 2025
ss. 199-220
DOI
10.17679/inuefd.1536473

Makale Türü
Araştırma Makalesi

Gönderim Tarihi
20.08.2024

Kabul Tarihi
28.01.2025

Önerilen Atıf

Topsakal, Y. ve Özen, F. (2025). Okul öncesi kurumlarda öz denetime dayalı öz değerlendirme uygulamasının uygulanabilirliği. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(1), 199-220. DOI: 10.17679/inuefd.1536473

Bu makale Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından Ağustos, 2024 tarihinde kabul edilen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

1. Giriş

Okul öncesi eğitim, çocukların gelişimine ve ileriki eğitim hayatlarına sağlam bir temel oluşturması açısından kritik bir eğitim aşamasıdır. 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'na (Resmî Gazete [RG], 14574) göre okul öncesi eğitim kurumlarının amacı “öğrencilerin zihinsel, duygusal ve bedensel gelişimlerine katkıda bulunmak, iyi alışkanlıklar kazandırmak ve ilkokula hazırlamak... Türkçeyi doğru ve güzel bir şekilde konuşmalarına destek” olmaktadır (Madde 20). Bu amaçla okul öncesi eğitim kurumları ilkokula hazırlamanın ötesinde çocukların bilişsel, duyuşsal, sosyal ve fiziksel gelişimlerini destekleyici etkinlikler düzenler, özgüven kazandırır, öz bakım ve problem çözme becerilerini geliştirir, duygusal dengeli olmalarını desteklerler (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB] Okul Öncesi Eğitim Programı, 2024). Bu görevlerin başarıya ulaşmasında denetim önemlidir (Turan, 2016).

1.1. Denetim ve Okul Öncesi Kurumlarda Denetim

Denetim; kurumların belirlenen hedeflere ulaşip ulaşmadığını değerlendirerek hangi alanlarda güçlü olduklarını ve hangi alanlarda iyileştirmeye ihtiyaç duyduklarını belirlemelerine yardımcı yönetim süreci tamamlayıcı faaliyetidir (Aguilera vd., 2024). Denetim aynı zamanda mevcut problemleri tespit ve çözüm önerileri geliştirme sürecidir (Bozkurt, 2013). Tespit edilen sorunlar, çözüme kavuşturulmak üzere eylem planlarına (gelişim planlarına) dönüştürülür. Planlar, kurumların performanslarını artırmak ve belirlenen hedeflere daha etkili şekilde ulaşmak için gerekli adımları içerir (Köklü, 1996). Denetim süreci kurumun etkinliklerini ve prosedürlerini gözden geçirerek, yasalara, standartlara ve etik kurallara uygunluğunu sağlar. Bu kurumun güvenilirliğini artırır ve kalite standartlarını korumalarına yardımcı olur (Bozkurt, 2013).

Farklı ülkelerde okul öncesi kurumların denetiminde ülke eğitim sisteminin yapılandırılmasına bağlı olarak denetim boyunca odaklanılan hususlar (tüm eğitim sisteminin, öğretmenlerin, okulun denetlemesi; kalitenin artırılması gibi) ve amacı (okulu, yönetimini ya da öğretmeni pedagojik ya da yönetsel bağlamda: denetlemek, kontrol etmek, değerlendirmek ve/veya rehberlik etmek, yardımcı olmak ve desteklemek) farklılaşmaktadır (De Grauwe & Carron, 2011). Örneğin Amerika'da okul öncesi kurumlar bulundukları eyaletin yönetiminden sağlık ve güvenlik standartları, fiziksel mekân koşulları, öğretmen nitelikleri ve müfredat gereklilikleri gibi kriterleri sağladıklarını gösteren lisans almalıdır. Kurumlar ayrıca bağımsız akreditasyon kurullarınca (en yaygın akreditasyon kuruluşları Ulusal Çocuk Eğitim Derneği [National Association for the Education of Young Children-NAEYC] ile Akreditasyon Kuruludur [Council on Accreditation]) akredite edilirler. Ülkede en az lise ve erken çocukluk eğitimi diploması ile görev yapan okul öncesi öğretmenleri okul müdürleri ve deneticilerce: sağlık, güvenlik, müfredat niteliği, öğretmen-çocuk etkileşimi ve aile katılımı, iletişim ve işbirliği düzeyini gösteren katı standartlarla (NAEYC Program Standartları; öğretmen-çocuk etkileşimini değerlendiren sınıf değerlendirme sistemi [CLASS]; okulun fiziksel ortamı, programı ve öğretmen-çocuk etkileşimleri gibi faktörleri değerlendiren Erken Çocukluk Dönemi Ortam Derecelendirme Ölçeği-Gözden Geçirilmiş [ECERS-R]) denetlenirler. Benzer uygulama Birleşik Krallık'ta da söz konusudur. Ülkede okul öncesi kurumlar erken öğrenme hedefleri, öğretmen yeterlilikleri, çocukların güvenliği ülkenin Eğitim Standartları Ofisince denetlenir (Caruso & Fawcett, 2007; Gordon vd., 2015; Kızılkaya, 2021).

Japonya'da okul öncesi kurumları ülkenin yalnızca Eğitim Bakanlığı değil Sağlık, Çalışma ve Refah Bakanlığı tarafından denetlenmektedir. Denetimin odak noktası; ahlaki eğitim, kültürel değerler ve öğrencilerin fiziksel gelişimi için uygulanan müfredatın kalite standartlarını karşılayıp karşılamadığının kontrolüdür (Miwa, 2019; Thishido, 2008).

Finlandiya'da okul öncesi kurum ve öğretmenlerin denetiminde amaç; çocukların refahı, bireysel gelişimi, öğrenme ortamının kalitesini sağlamaları ve mesleki yeterliliklerini geliştirmeleri için rehberlik etmektir. Ulusal standartlar çerçevesinde okullar kalite güvencesi

çerçevesinde standartlar eşliğinde öz değerlendirme raporlarına dayalı yerel yönetimlerce denetlenir. Okul öncesi öğretmen denetiminde “educare” modeli kapsamında öğretmenlerin mesleki gelişimleri işbirlikçi değerlendirmelerle desteklenirken; pedagojik yeterliliklerinin geliştirilmesi için onlara, öz değerlendirme ve yansıtıcı uygulamalar yaptırılır (Kızılkaya, 2021; Puroila vd., 2021).

MEB Teftiş Kurulu Başkanlığının (TKB) Türkiye’de okul öncesi eğitim kurumlarının denetimi için hazırladığı Okul Öncesi Eğitim Kurumları Rehberlik ve Denetim Rehberi (TKB, t.y) kurumların kalitesini artırmak, standartlara uygunluğunu sağlamak ve çocukların güvenliğini ve refahını korumak için tespit edilmiş unsurları içerir. Rehberde göre okul öncesi kurumlarda denetim süreci boyunca eğitim programlarının uygulanması, müfredatın uygulama kalitesi, öğretim personelinin öğretim niteliği, okul mali unsurlarının hesap verebilirliği, okul tesislerinin güvenliği ve hijyeni Türkiye’de eğitim hizmetleri için oluşturulmuş yasal metinlere bağlı değerlendirilir (TKB, t.y). Rehber ile okul öncesi kurumlarda izlenecek ve uygulanacak standartlar yasal mevzuatla desteklenerek okul öncesi kurumlar için de açık hâle getirilmiştir. Rehberin TKB müfettişlerinin denetleme uygulamasından bağımsız olarak kurumlara, kendi kendilerini denetleyebilecekleri yani öz denetim yapabilecekleri, sonuçlarla kendi gelişim planlarını oluşturabilecekleri böylece öz değerlendirme yapabilecekleri değerlendirilmiştir.

Öz denetim, bir kurumun kendi faaliyetlerini, politikalarını ve prosedürlerini düzenli olarak gözden geçirerek yasalara, etik kurallara ve belirlenmiş standartlara uygunluğunu sağlamasıdır. Bu süreç; kurumun hedeflerine ulaşmak için kullanılan yöntemleri, kaynakları incelemeyi içerir. Öz denetim, iç denetim mekanizmalarından biridir ve dış denetim için önemli bir rol oynar. Kurumlar; öz denetim yoluyla kendi performanslarını objektif bir şekilde değerlendirir, riskleri belirler ve iyileştirme fırsatlarını tanımlarlar. Öz denetim kurumun itibarını ve güvenilirliğini artırır. Dış paydaşlara, çalışmalarının yasalara ve etik kurallara uygun olduğunu gösterir. Öz denetim kurum kaynaklarının daha etkili kullanılmasını sağlarken, risklerini yönetmesi ve performansını sürekli olarak geliştirmesi için önemli bir araçtır (Sergiovanni & Starratt, 2002). Okul öncesi kurumlarında öz denetim, kurumların öz değerlendirmeleri sonrasında yaptıkları eylem planlarının uygulanmasını ve sonuçlarının değerlendirilmesini içerir. Böylece öz denetim, kurumların hizmet kalitesini artırmak için sürekli olarak kendilerini değerlendirmelerini ve geliştirmelerini sağlayan kurumsal mekanizmaları da harekete geçirir (Fenech & Watt, 2023).

Kurumsal öz değerlendirme kurumun kendi performansını ve eğitim uygulamalarını değerlendirmesini sağlayan yöntemdir. Yöntem; kurumda güçlü yönlerin belirlenmesini, gelişim alanlarının tanımlanmasını ve mesleki gelişimlerin planlamasını sağlar. Böylece öz değerlendirme sürekli gelişmeyi teşvik ederken aynı zamanda kurum hedeflerine ve standartlarına uygun davranılmasına, öz denetimli olunmasına yardımcı olur (Glickman vd., 2014). Kurumsal gelişim için oldukça işlevsel olduğu anlaşılan öz değerlendirme (MEB Mesleki Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü, 2019), okul performans standartlarının iyileştirilmesini simgeler. Okulun geliştirilmesi öğrencilerin akademik başarılarını artırmak, öğrenme sonuçlarını iyileştirmek ve öğrencilerin eğitim deneyimlerini geliştirmek için yapılan çabaları ifade eder. Öz değerlendirme okulda kalite yönetimi ve sürekli iyileştirme süreçleri sağlarken öz denetimin de tamamlayıcısıdır (Schildkamp vd., 2009).

Bu çalışmada Türkiye’de okul öncesi kurumların denetimi için TKB’ce hazırlanmış rehberin sağladığı okul öncesi kurumlar için öz denetim ve öz değerlendirmenin okullardaki uygulamalara yansılarının değerlendirilmesi hedeflenmiştir. Araştırmada şu sorulara yanıt aranmıştır: Okul öncesi kurumlarının OÖDR’ye göre mevcut durumu nedir?, Rehber okul öncesi kurumlarca nasıl uygulanmaktadır?, Rehberin varlığı okul ve kurumlara öz değerlendirme ve öz denetim bağlamında nasıl bir uygulama üretmiştir? Okul müdürü ve öğretmenlerin uygulamaya ilişkin görüşleri nelerdir?

2. Yöntem

Bu araştırma bir durum çalışmasıdır. Durum çalışması tek bir durum ya da olayın ayrıntılı bir şekilde incelendiği, bunun için sistematik verilerin toplandığı, var olanın ne ve nasıl olduğunu inceleyen bir araştırma yaklaşımıdır (Davey, 2006). Yöntemin sağladığı avantaj yöntemde sonuçtan çok, sürecin ön planda olmasıdır. Araştırmacı durumu “doğrular nitelikte bir yaklaşım benimsemek yerine, keşfetmeye dayalı bir yaklaşım benimser” (Merriam, 2009’dan akt. Selvitopu & Aydın, 2016). Bu çalışmada OÖDR uygulamada yeni yeni deneyimler oluşturduğundan keşifsel durum çalışması yapılmıştır. Keşifsel durum, durum ile ilgili “ne” sorusuna yanıt arandığında kullanılmaktadır (Çoker, 2023). Araştırma kapsamında OÖDR ile okul öncesi kurum çalışanlarının “ne” yaşadığı keşfedilmeye çalışılmaktadır.

2.1. Veri Toplama Araçları

Durum çalışmaları “görüşme, doküman analizi, saha notları, katılımcı gözlem, anketler gibi birden fazla” (Yin, 2014’ten akt. Güçlü, 2019, s. 322) araçla elde edilmiş veri seti ile “olgu, kişi, kurum ya da olay”ın detaylı incelenmesini sağlar (Uğurlu, 2018, s. 333). Bu çalışmada iki ayrı veri seti kullanılmıştır. İlk veri seti için OÖDR maddeleri okulların mevcut durumunu okul müdürlerinin beyanı doğrultusunda tespit etmek üzere kontrol listesine dönüştürülmüştür. Böylece kontrol listesi ile okulun denetimdeki mevcut durumunun tespiti sağlanmıştır.

OÖDR’nin uygulama sürecinde yaşananları değerlendirmek için alan uzmanlarının da görüşleri doğrultusunda yarı yapılandırılmış görüşme formları oluşturulmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşmeler; araştırılmak istenen konuyla ilgili “katılımcılardan aynı tarzda bilgilerin toplanması”, “verilerin karşılaştırılabilirliği” için kullanılır (Doğanay vd., 2012’den akt. Şentürk Kara, 2023, s. 144) ve katılımcıların özgürce düşüncelerini ifade etmelerini, konuların derinlemesine ele almasını sağlar (Fraenkel & Wallen, 2006).

2.2. Örneklem

Durum çalışmaları ayrıntılı betimlemeler yapmayı sağladığından, “çok büyük örneklem grupları ile çalışmayı gerektirmez” (Uğurlu, 2018, s. 338). Örneklem “probleme ilgili olarak belirlenen niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesneler ya da durumlardan oluşturulur (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s. 140). Araştırmaya katılacak kurumlar ile görüşmeye katılacakların tespitinde iki yol izlenmiştir. Trabzon Beşikdüzü ilçesi okul öncesi kurumları araştırmanın çalışma evrenini oluşturmuştur. İlçede sekiz okul öncesi kurum bulunmaktadır. Bu kurumların bağımsız anaokulu, ilköğretim ve ortaöğretim meslek lisesi bünyesinde uygulama anaokulları ve anasınıfları biçiminde düzenlendiği görülmüştür. Örneklemde her bir okul öncesi kurum düzenlemesi bir analiz ünitesi olarak tespit edilmiş, kurumlardan dördü bu çalışmaya dâhil edilmiştir. Bu kurumların müdür ve öğretmenleri de veri toplanacak örneklemi oluşturmuştur. Böylece kurumların belirlenmesinde maksimum çeşitlilik, katılacak öğretmen ve müdürlerin tespitinde ise uygun örneklem kullanılmıştır. Maksimum çeşitlilik “uygulamayla ilgili çeşitliliği” ortaya koymak için, uygun örneklem ise bu okullarda çalışanların “ulaşılabilirliği” (Uğurlu, 2018, s. 339) gözetildiğinden tercih edilmiştir.

2.3. Verilerin Analizi

Tablo 1’de görüşmeye katılanlara ait demografik bilgiler ile katılımcılara verilen kodlar özetlenmektedir. “Ö” araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerini, “M” okul müdürlerini göstermektedir. Bağımsız anaokulları “A”, ilkokula bağlı anasınıfları “İ”, ortaokula bağlı anasınıfları “O”, liseye bağlı uygulama anasınıflarında görevliler ise “L” ile kodlanmıştır. Aynı okuldan birden fazla katılımcı numaralandırılmıştır: M.O ortaokula bağlı anasınıfını yöneten okul müdürünü, Ö.A1 bağımsız anaokulundan araştırmaya katılan birinci öğretmeni temsil etmektedir.

Araştırmaya dört okul müdürü, on okul öncesi öğretmeni veri sağlamıştır. Araştırmaya iki erkek, 12 kadın öğretmen katılmıştır. Biri ön lisans, 12'si lisans, biri yüksek lisans mezunudur ve mesleki kıdem ortalamaları yaklaşık 15 yıldır (Tablo 1).

Tablo 1.

Çalışma grubundaki Katılımcıların Kodları ve Demografik Özellikleri

Kod	Cinsiyet	Meslekte Çalışma Süresi	Öğrenim Düzeyi	Mezun Olduğu Program
Ö.A1	Kadın	15	Lisans	Okul Öncesi Öğretmenliği (OÖÖ)
Ö.A2	Kadın	16	Lisans	OÖÖ
Ö.A3	Kadın	16	Lisans	OÖÖ
Ö.A4	Kadın	19	Lisans	OÖÖ
M.A	Kadın	10	Yüksek Lisans	OÖÖ
Ö.İ1	Kadın	18	Lisans	OÖÖ
Ö.İ2	Kadın	13	Lisans Tamamlama	Açık öğretim Fakültesi Çocuk Gelişimi
M.İ.	Kadın	7	Lisans	Sınıf Öğretmenliği
Ö.O1	Kadın	9	Lisans	OÖÖ
Ö.O2	Kadın	12	Lisans	OÖÖ
M.O	Erkek	3	Lisans	Türkçe Öğretmenliği
Ö.L1	Kadın	25	Lisans	Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anasınıfı Öğretmenliği
Ö.L2	Kadın	6	Lisans	OÖÖ
M.L	Erkek	40	Lisans	Edebiyat Öğretmenliği

OÖDR eşliğinde hazırlanan listesinin çözümlenmesinde nicel, görüşme metinlerinin analizinde açık kodlanan ve araştırmacılarca kontrol edilen veriler nitel içerik analizi ile analiz edilmiştir. Nitel içerik analizi bulgularından “geçerli ve güvenilir çıkarımlara” ulaşmak için uygulanır (Güçlü, 2019, s. 177, 186). Görüşme metinlerinde vurgulanan, tekrar eden unsurlar kodlanmış; kodlar, oluşturulan temalarla ilişkilendirilmiş; nihayet tüm tema ve kodlar öz denetim ve öz değerlendirme eksenlerinde düzenlenerek yorumlanmıştır. Analiz sürecinde kodların oluşturulması ve temalarla ilişkilendirilip tasnif edilmesinde tümevarım, verilerin eksenler altında yeniden düzenlenmesinde ve eksenlerin tema ve kodlar ile uyumunun teyidinde tümdengelim uygulanmıştır. Tümevarım “veriden yola çıkarak genel kalıpların ve temaların ortaya çıkarılması” iken tümdengelim, “önceden belirlenmiş teori, kavram veya hipotezler temel alınarak kodların ve temaların oluşturulmasıdır” (Güçlü, 2019, s. 178; Yıldırım & Şimşek, 2005, s. 227).

Şekil 1’de uygulanan veri analiz sürecinin özeti sunulmuştur. Veriler dört turda analiz edilmiştir. Birinci turda ÖÖDR eşliğinde oluşturulmuş kontrol listesi bulguları tablolar hâline getirilmiştir. İkinci turda görüşme ile elde edilen ve yazıya dökülen metinlerde tekrar eden, vurgulanan unsurlar kodlanmış; kodların temalarla ilişkilendirilmesi ve tasnifi sağlanmıştır. Üçüncü turda eksenler oluşturulmuş ve araştırma soruları ile eksenler ilişkilendirilmiştir. Dördüncü turda araştırma soruları ile ortaya çıkan eksenlerin tema ve kodlarla uyumu teyit edilmiş ve bulgular yorumlanmıştır.

Şekil 1.

Araştırma verilerinin analiz süreci

1. Tur	•TKB OÖDR ile oluşturulan kontrol listesinin raporlanması
2. Tur	•Görüşme metinleri için •Açık kodlama: Görüşme metinlerinde tekrar eden, vurgulanan unsurların kodlanması •Kodların temalar altında tasnifi
3. Tur	•Eksenlerin oluşturulması: Eksenler ile araştırma sorularının ilişkilendirilmesi •Belirlenen eksenler: Öz değerlendirme ve öz denetim
4. Tur	•Eksen, tema, kod uyumunun teyidi ve araştırma soruları ile birlikte yorumlanması

2.4. Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda geçerlilik, araştırmacının verileri yansız gözlemleyip aktarmasıyla sağlanır (Kirk & Miller, 1986'dan akt. Yıldırım & Şimşek, 2005, s. 289). Bu araştırmada, okulların rehberdeki unsurlara ne kadar hazır olduğunu değerlendirmek için bir kontrol listesi oluşturulmuş ve yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Kontrol listesi okul müdürlerince doldurulmuş, görüşme kayıtları yazıya dökülerek katılımcılara doğrulanmıştır. Katılımcılara araştırma hakkında bilgi verilmiş, kişisel verilerin gizliliği teminat altına alınmıştır. Ö.L1, Ö.A4 ve M.A görüşme sorularını önceden talep etmiştir. İç geçerliliği sağlamak amacıyla bulgular, doğrudan alıntılarla sunulmuştur (Neuman, 2013). Nitel araştırmalarda dış geçerlilik "elde edilen verilerin benzer durumda olan grup ya da çevreye aktarılabilirliği" ile ilgilidir. Dış geçerliliği sağlamak adına örneklemede çeşitliliğe yer verilmiştir. Güvenilirlik ise aynı sonuçların farklı ortamlarda ve şartlarda tekrar elde edilebilmesi ile ilgilidir (LeCompte & Goetz, 1982'den akt. Yıldırım & Şimşek, 2005, s. 289). Güvenilirlik için araştırmada birden fazla veri seti kullanılmış, bulgular doğrudan alıntılar kullanılarak aktarılmıştır.

3. Bulgular

Bu bölümde sırasıyla kontrol listesi bulguları ile görüşmelerden elde edilen bulgular sunulmaktadır.

3.1. Kontrol Listesi Bulguları

OÖDR ile denetlenecek hususlar "Eğitim Öğretim Ortamları-Fizikî Düzenlemeler, Eğitim Öğretim Faaliyetleri, Yönetim Faaliyetleri, Mali İş ve İşlemler" başlıkları altında, 104 farklı unsur içermektedir. Tablo 2'de bu başlıklardan sadece müdür beyanına göre okulda eksik tespit edilenler gösterilmektedir. Tablo 2'de "H" Hazır, "KH" Kısmen Hazır, "HD" Hazır Değil'i simgelemektedir.

Tablo 2.

Araştırma Okul Öncesi Kurumlarının OÖDR'ye Göre Eksik Tespit Edilenler

Denetleme Unsurları	H	KH	HD
<i>Eğitim öğretim ortamları, fizikî düzenlemeler</i>			
"Fiziksel engelliler için okul binalarında gerekli önlemlerin alınması"	İ, O	L	A
"Deprem, yangın ve doğal afetler hazırlık durumu"	A, İ, O	L	
"Kalorifer dairesi tertip ve düzeni, binada/binalarda yangın algılama düzeneği"	A, İ, O	L	

Eğitim öğretim faaliyetleri

“Aylık planların hazırlanması ve değerlendirilmesi”	A, O, L	i
“Okul öncesi eğitim programının yarım günlük/tam günlük eğitim akışı formatına uygun olarak hazırlanması, uygulanması ve ... değerlendirilmesi”	A, O, L	i
“Gelişim gözlem formu doldurulması”	A, i	O, L
“Yılda iki kez gelişim raporu hazırlanması”	A, i	O, L
“Gelişim dosyası (portfolyo) oluşturulması”	A, i	O, L
“Dönem sonunda gelişim dosyası paylaşım günü çalışmalarının düzenlenmesi”	A, i	O, L
“Yaz aylarında eğitim yapılması”	A	i, O, L
“Gezici sınıfların hazırlanması ve uygulanması”	A	L i, O
“Temel Eğitim Genel Müd. web sayfasında bulunan dijital kaynakların kullanılması”	A, i, O	L
“OBADER çalışmalarının yapılması”	O	A i, L
“Eylül ayında okul tanıtım ve aile tanıma dosyasında formların doldurulması”	A, i, L	O
“Aile eğitimi ihtiyaç belirleme formu doldurulması ve yapılacak aile eğitimlerinin planlanması”	A, L	i O
“Aile katılımı tercih formu doldurulması”	A, L	i O
“Okulun girişinde, ... ailelere yönelik eğitim panosunun düzenlenmesi ve sürekli güncellenmesi”	i, O, L	A
“Rehberlik ve psikolojik danışma servisinin kurulması”	i, O, L	A
“Şiddet ve madde bağımlılığı ile ilgili çalışmaların yerine getirilmesi”	i, O, L	A
“Çocuk kulüplerinin kurulması ve çocuk kulübü yönetim kurulunun çalışmalarının incelenmesi”	A, i	O, L
“Çocuk kulübüne kayıt yaptıran çocuklar için çocuk kulübü sözleşmesi, kayıt formu ve acil durumlarda başvurulacak kişiler formunun doldurtulması”	A, i	O, L
“Çocuk kulübü yönetim kurulunca kulüp koordinatör öğretmen, öğretmen,.. personelin görevlendirilerek, il/ilçe milli eğitim müdürlüğü onayı”	A, i	O, L
“Çocuk kulübü çalışma esaslarına uyulması”	A, i	O, L
“Çocuk Kulübü etkinliklerinin çocukların yaş ve gelişim durumlarına göre belirlenmesi”	A, i	O, L

Yönetim faaliyetleri

“Destek eğitim personeli, uzman ve usta öğretici ve ihtiyaç duyulan diğer personelin görevlendirilme durumu”	A, i, O	L
“Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Standartları Uygulama Yönergesi kapsamında yapılan çalışmaların kontrol edilmesi varsa eksik uygulamaların tamamlanması yönünde rehberlik yapılması”	A, i, O	L
“Okul öncesi eğitim kurumlarına kayıt kabul ve nakil işlemleri”	A, i, O	L
“Okulda öğrenci sağlığı, beslenme ve güvenlik hizmetleriyle ilgili hususların yerine getirilme durumu”	A, i, L	O

Mali işler

“.. TEFBİS projesinde yer alan modüllere, her türlü gelir-gider (harcama) ayni ve nakdi bağışlar ile diğer verilerin sisteme girilmesi”	A, i, O	L
“Ücret tespit komisyonunca belirlenen taban ve tavan ücretler arasında ücret belirlenmesi”	A, i, O	L
“Yıllık tahmini bütçenin hazırlanarak onaylanması ve onaylanan tahmini bütçenin en geç yirmi iş günü içinde e-okul sistemine işlenmesi”	A, i, O	L

“Velilerden alınacak aylık ücretlerin kurum adına bir kamu bankasında açılacak tek hesapta tutulması”	A,İ,O	L
“Anaokullarının muhasebe uygulamalarında, kamu kurum ve kuruluşlarınca işletilen sosyal tesislerin muhasebe uygulamalarına esas ve usullerinin uygulanması”	A,İ,O	L
“Çocuk kulübü yönetim kurulunca etkinlik saat ücretinin belirlenmesi ve aylık ücretin velilere bildirilmesi”	A,İ,O	L
“Çocuk kulüplerinin gelir ve giderlerine ait iş ve işlemlerin Millî Eğitim Bakanlığı okul-aile birliği yönetmeliği hükümlerine göre yürütülmesi”	A,İ,O	L
“Çocuk kulübünde görevli personel ödemelerine bordro düzenlenmesi”	A,İ,O	L
“Kulüp gelirlerinin kullanılması”	A,İ,O	L
“Kulüp dönemi sonlarında kulüp hesabında para kalması durumunda okul aile birliği ana hesabına aktarılması”	A,İ,O	L
“Çocuk kulübü yönetim kurulunca defter ve dosyaların tutulması”	A,İ,O	L
“İşçilerin izin durumlarını gösteren izin defterinin tutulması”	A,İ,O	L
“Okulda çalışan işçilerin yıllık ücretli izinlerini gösterir izin kayıt belgesi tutması”	A,İ,O	L
“Taşınırın kod sistemine göre numaralandırılması ve numaranın taşınır üzerinde kalıcı bir şekilde belirtilmesi”	A,İ,O	L
“Ortak alanlarda kullanılacak taşınırın, dayanıklı taşınır listesi düzenlenerek ve istek yapan birim yetkilisinin ve/veya varsa ortak kullanım alanı sorumlusunun imzasının alınması suretiyle verilmesi durumu	A,İ,O	L

Tablo 2 fiziksel engelli öğrenciler için araştırmaya katılan bağımsız anaokulunda gerekli düzenlemelerin yapılmadığını, liseye bağlı anasınıfında ise kısmen yapıldığını; liseye bağlı anasınıfı ile okulun kalorifer dairesinde deprem, yangın ve doğal afetler için gerekli hazırlıkların kısmen sağlanabildiğini göstermektedir. Eğitim öğretimle ilgili faaliyetler incelendiğinde araştırmada veri toplanan bağımsız anaokulunda şiddet ve madde bağımlılığı ile ilgili yapılması gerekenler tamamlanamamıştır. İlkokula bağlı anasınıfında aylık, günlük, tam günlük hazırlanması gereken plan ve değerlendirilmeler eksiktir. Ortaokula bağlı anasınıflarında okulda aileler ve çocuklar ile ilgili eylül ayında doldurulması gereken formlar eksiktir. Liseye bağlı anasınıfında Temel Eğitim Genel Müdürlüğü web sayfasında bulunan dijital kaynakların kullanılması sağlanamamaktadır. İlkokul, ortaokul ve liseye bağlı anasınıflarında yaz aylarında çocuklara eğitim yapılamazken gezici sınıf için hazırlıklar da tamamlanamamıştır. Ortaokul ve liseye bağlı anasınıflarında öğrenciler için doldurulması gereken gelişim dosyaları eksiktir ve çocuk kulüpleriyle ilgili çalışmalar tamamlanamamıştır. Okul Öncesi Eğitim Programı ile Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim (OBADER) ise bağımsız anaokulu ile ortaokul ve liseye bağlı anasınıflarında gereğince tamamlanamamıştır. Okullarda yönetim faaliyetleri kapsamında ortaokula bağlı anasınıfında öğrenci sağlığı, beslenme ve güvenlik hizmetleriyle ilgili bazı yönetsel eksikliklerin olduğu görülmektedir. Liseye bağlı anasınıfında ise destek eğitim personeli, uzman ve usta öğretici ve ihtiyaç duyulan diğer personelin görevlendirilme durumu, İş Kanunu'na tabi personel çalıştırılması durumunda, “yıllık ücretli izin kaydı” tutulması ile Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Standartları Uygulama Yönergesi kapsamında yapılması gerekenler, kuruma öğrenci kabul ve kayıt işlemlerinin usulüne uygun tamamlanmadığı tespit edilmiştir. Okulda mali işlemlerle ilgili liseye bağlı anasınıflarında birim gelir giderlerinin Bakanlığın okul gelir giderlerini kaydettirdiği Eğitimin Finansmanı ve Eğitim Harcamaları (TEFBİS) sistemine kayıt edilmesinde, okul öncesi eğitim için alınacak ücretlerin tespiti ile eğitim öğretim hizmetleri dâhilinde kurulması gereken ancak kurulamayan öğrenci kulüplerinin bütçe yönetimine ilişkin yapılması gerekenlerin gerçekleştirilemediği; anasınıfındaki taşınırın ayniyat kaydının, okulun ortak alanda kullandığı taşınmazlara ait mali işlemlerin kısmen tamamlanabildiği; tüm bu uygulamalara ilişkin liseye bağlı işletilen anasınıfı için bazı eksikliklerin yaşandığı görülmektedir.

3.2. Görüşme Bulguları

Görüşme verileri bu araştırma kapsamında seçilmiş iki eksen olan “Öz Denetim” ve “Öz Değerlendirme” ye göre düzenlenmiştir. Araştırmada yapılan görüşme sonucunda *Öz Denetim* eksenini altında *Okul Bürokrasisi* ve *Kontrol* olmak üzere iki tema oluşmuştur. *Okul Bürokrasisi* teması araştırma kapsamında *Planlılık, Açıklık: Görevde netleşme, Zaman yönetimi, Önleme, Açık ölçüt, Hazır bulunma, Evrak yönetimi* ve *Belge oluşturma* kodları ile ilişkilendirilmiştir (Tablo 3 ve 4).

Tablo 3 incelendiğinde, araştırmaya katılan okul yöneticilerinin tamamının denetim rehberinden bir şekilde haberdar olduğu ancak öğretmenlerden neredeyse hiçbirinin denetim rehberinden haberdar olmadığı görülmüştür. Böylece araştırma kapsamında görüşme sorularını yanıtlayan okul müdürlerinin ilgili rehberi bilerek ve incelemiş olarak, öğretmenlerin ise ilgili rehberde yer alanları tahmin ederek yanıt verdikleri değerlendirilmiştir.

Tablo 3’e göre araştırmaya katılanlar rehberin okul bürokrasisi yönetme noktasında planlılık, görev bölüşümünde netlik sağladığını değerlendirmişlerdir. Rehberin okullarda planlı çalışma sağladığı; plan dâhilinde eksikliklerin tamamlanması, bir sonraki yapılacakların tespitinin yapılabileceği değerlendirilmiştir. Böylece ilgili rehber planlı bir yönetim ve yönetilme alanı sağlayacağından, okul bürokrasinin yönetiminde olumlu etki sağlamış ya da sağlayacaktır. Rehberin bir diğer katkısı da görevlerde, görev bölüşümünde netleşmeyi sağlaması; herkesin okulda ne yapması gerektiğini açık hâle getirmesidir. Rehber; okulda bölüşülerek yapılması gereken görevlerin de neler olduğunun anlaşılmasını sağlamış, böylece okul yöneticilerinin görev bölüştürmede yaşadıkları sorunları gidereceği müdürlerce değerlendirilmiştir. Rehberle tamamlanması istenenleri tamamlamanın zaman alacağı özellikle araştırmaya katılan öğretmenlerce değerlendirilmiştir. Öğretmenlerin tamamlaması gereken pek çok evrak söz konusudur. Bu formlardan bazıları gereksizdir. Yine de doldurulması gereken belgelerin ne olduğunu bilmeyi öğretmenler zamanı planlı kullanabilmelerini sağlayacak bir uygulama olarak değerlendirmişlerdir.

Rehber, değerlendirme ya da denetim için hazır bulunmayı sağlamıştır. Ancak farklı öğretim seviyesindeki okullara bağlı okul öncesi kurumlarda eş zamanlı uygulanacak farklı rehberler olduğundan (örneğin TKB İlkokullar Rehberlik ve Denetim Rehberi) rehberlerin gerektirdiği farklılaşan uygulamaları bir arada yapmak zorlayıcı olacaktır. Rehberin okullarda önleyici tedbirler alınmasını sağlayacağı değerlendirilmiştir. Rehber, yasal mevzuatla desteklenen güvenlik önlemlerini içerdiğinden, özellikle okul müdürlerine göre okulda sorunları önleyicidir.

Tablo 3.

Öz Denetim: Okul Bürokrasisine İlişkin Görüşler

	Tema	Kod	Örnek alıntı
Eksen : Öz Denetim	Okul bürokrasisi	Planlılık	ÖA3: “Daha planlı çalışabilmek adına..., yaptığımız çalışmaların bir kanıtı olması.” Öİ1: “Daha sistemli ve planlı çalışmamıza yardımcı.” Öİ2: “Belli bir plan çerçevesinde ilerlememizi sağlar.”
		Görevde netleşme	ÖA2: “Rehberde yapılması gerekenleri okuyunca görevlerimi daha iyi anlamış oldum.” MO: “Bizden tam anlamıyla isteniyor demektir ki bu açıkça belirtilmiş.” ÖO2: “Bazen kulak dolgunluğundan gelen bilgiler olabiliyor. Neyi yapmamız gerektiğini görmek önemli.”
	Açıklık: Zaman yönetimi	Açıklık: Zaman yönetimi	ML: “Kurum ya da birey noktasında yeterli değil eksikliklerimiz var ise rehberi inceleyerek eksikliklerimizi görebiliyoruz.” ÖL1: “Denetim geçirdim ve ne yapmam gerektiğini biliyorum.”
		Zaman yönetimi	ÖA3: “Çok hazır değilim. Ben zamana yayarak evraklarımı tamamliyorum.” Mİ: “Denetime her anlamda hazırız...Bir iş yapılacaksa hemen yapma taraftarıyım.” Öİ1: “Dosyalarımın hepsini bu kılavuz dâhilinde oluşturamıyorum ne yazık ki. Zamanımız yetişmiyor. Bu gözlemleri sınıf içerisinde yapmamız gerekiyor... Hepsini yapmak çok zor.”

Açık ölçüt	Mİ: "Kafada soru kalmaması diye hazırlandığını düşünüyorum çünkü genel olarak ortaokul, ilkokul ve anasınıfındaki kriterler farklı."
Hazır bulunma	ÖO2: "Ölçütlerin açıkça ifade edilmiş olması öz denetimimizi sağlamak noktasında bize kolaylık sağladığını düşünüyorum."
Evrak yönetimi ve belge oluşturma	ÖA1: "...Evrak olarak dosyalayalım ve elimizde bir belge bulunsun diye düşünüyorum." ÖA2: "Eksiklerimi görmem süreç içerisinde çalışmalarımı yürütmemde bana kolaylık sağlar. Bu da eğitim öğretim sürecimin daha verimli hâlde geçmesini kolaylaştırır." ÖA4: "Rehberin öğretmenlerin denetim öncesinde belgelerindeki eksikliklerini tamamlayarak denetime hazır olması adına hazırlanmış olabileceğini düşünüyorum." MO: "Yeni bir denetime hazırız. Denetim rehberini baz alarak hazırlıklarımızı tamamladık." ÖA2: "Bazen o kadar gereksiz evraklar dolduruyor ve dosyamızda saklamak zorunda oluyoruz ki. Anaokulunda olduğumuz için evraklara daha çok dikkat ediliyor. ..bazı evraklar ihtiyacı karşılamaktan öte iş yükü .. Gereksiz evrak fazlalığını çıkarırım." Ö.İ.2: "Evrak olarak baktığımızda formlar, planlar, tutanaklar belli başlı resmi evraklar, ben kendi değerlendirmemi yapıp eksik bulduğumu güncelliyor eklemeler yapabiliyorum. Belgelerimizi hazırlamamız noktasında bize kolaylık sağlar." Öİ2: "Planlarımız kazanımlara millî eğitimin bize tebliğ ettiği evraklara göre uygun." MO: "İlkokul ortaokul ve anasınıfına has uygulamalar ve evraklar var. Her birimi kendi içerisindeki denetim rehberini dikkate alarak düzenliyoruz." ÖO1: "... Evraklarımızın tamlığı kısmında beni etkiler. Daha özenli ve eksiksiz olmasına dikkat ederek çalışırım. Evrak konusunda hazır değilim. Gelişim gözlem formu ve günlük değerlendirmelerim eksik. Onlar dışında evraklarım tam." ÖO2: "Anaokulundayken tüm bu evraklar bizden isteniyor ve dolduruyorduk ama burada anasınıfında bu yok. Sıkı bir takip yok ve bende yapmıyorum. Anaokulunda çalıştığım dönemde doldurduğum kadar evrakları doldurmuyorum. Bundan dolayı da eksiklik hissetmiyorum."

Tablo 4'te Öz Denetim ekseninin Kontrol Teması ile ilişkilendirilen kodlar ise Kurum içi, Objektif ve Dış olarak değerlendirilmedi (Tablo 4). Rehberin öz denetimin kontrol temasına bağlı olarak kurum içi, objektif değerlendirilme ve dış değerlendirilmeye hazır bulunma bağlamında sonuçları olduğunun değerlendirildiği anlaşılmaktadır. Rehber, kurumlarda yapılması gerekenler eksik yapıldığından ya da öğretmenlerin eksik uygulamaları olduğundan bu durumları okul içinde kontrol altına almak için hazırlanmıştır. Rehberin varlığı okul ya da sınıflarda kontrol edilecek durumların olduğunu göstermektedir. Katılımcılara göre rehberde denetlenecek unsurların açıkça ifade edilmiş olması, denetimi objektif bir uygulamaya dönüştürdüğü için değerlidir.

Tablo 4.

Öz Denetim: Kontrol Temasına İlişkin Görüşler

	Tema	Kod	Örnek alıntı
Eksen : Öz Denetim	Kontrol	Kurum içi	ÖA3: "Öğretmenlerin bu konuda yetersiz olduğunun kanaatine varıp ona göre bir denetim rehberi oluşturulmuş."
			Mİ: "Denetim sürecinde bizde eksik gördükleri başlıklar üzerinden giderek bir sonraki yılda çalışma sürecine onları ekleyerek eksiklerimizi tamamladık."
			Öİ1: "... Ölçmek ve öğretmenleri kendi başlarına bırakmamak adına hazırlamıştır."
			ÖO1: "Denetim rehberini oluşturmalarının amacı programımız var evet, işleyişimiz belli, kazanım göstergelerimiz veya yıl içerisinde yapacaklarımızın çoğu bu çerçevede şeklinde belli. Ne kadarını uyguluyoruz ya da sınıf içerisinde düzenimiz çocuklara ne kadar uygun. Yapılması gereken işler yapılmış mı diye kontrol amaçlı hazırlanmıştır."
			ML: "... Rehberi inceledim. Eksikliklerimizi görebilmemiz içindir diye düşünüyorum."

	Objektif değerlendirilme	ÖO2: "Her kurumun birbirinden farklı bir yapısı var. Denetim sürecinde öğretmeni anlayan net bir şekilde takip edecek olan, yaptığı işlerin prosedüre uygunluğunu ölçmek adına bir denetim rehberi hazırlanmış olabileceğini düşünüyorum." ML: "Rehberde tüm başlıklar ve konular açık bir dille ifade edilmiş. Ona göre kendimizi hazırlıyoruz. Tüm başlık ve konular tek elden hazırlandığı için de bu denetim esnasında dikkat edilmesi gereken temel ölçütlerin belli olmasını sağlarken bizlere de uygulamalar esnasında esneklik kazandırıyor. Kişisel yanlılığı önleyerek süreci objektif yapılandırmanızı sağlıyor." ÖL1: "... öz denetimlerini sağlamaları, kurumlar içerisinde denetim süresinde dikkat edilen unsurların aynılaştırılması öğretmen kayırma vs. gibi olumsuzlukların önüne geçilmesi adınadır." ÖL2: "Bakanlığın hepimize aynı anda ulaşmak ve öğretmenler arasındaki birliğin sağlanması, uygulamalar arasında farklılıklar olsa dahi okulun yasal ve yönetmeliğe uygunluğunu sağlamak çalışmalarına adına gerçekleştiriliyor."
	Dış değerlendirilme	ML: "Rehberi uzun uzun inceledim. Ta ki geçen yıl müfettişler denetime gelmelerine kadar. Neler istenir neler istenmez, okulda olması gerekenler, anasınıfı sürecinde takip etmemiz gerekenler kurallar kanunlar vs. şimdi bunlara hâkimim." MO: "Denetim rehberinin varlığından da geçen yıl müfettişler geldiğinde haberdar olduk. Öncesinde bilginiz yoktu. Denetim için maarif müfettişleri kurumumuza geleceklerini söylediklerinde bu rehberi inceledim. Kurum olarak anasınıfı ilköğretim ve ortaokul olarak eğitim kademelerimiz var. Bakıldığında pek çok ortak noktamız olmasına karşın farklılaşan noktalarımız da var. İlkokul ortaokul ve anasınıfına has uygulamalar ve evraklar var. Her birimi kendi içerisindeki denetim rehberini dikkate alarak düzenliyoruz. Denetim rehberi bizim kılavuzumuz." ÖL2: "Pek çok belge isteniyor. O kadar belgeye gerek olmadığını düşünüyorum. Burada algı olarak acaba bize güvenmiyorlar mı yaptıklarımız işlerde o yüzden mi bunca belge hazırlamamız isteniyor diye düşünüyorum."

Tablo 4'e göre rehber müfettişler için de okullarda kontrol ettikleri/edecekleri unsurları açık hâle getirerek denetim uygulamalarında objektiflik sağlamaktadır. Araştırmaya katılanlar, rehberde okullarda denetlenen veya denetlenecek hususların ayrıntılı olarak sunulmasını, MEB'in okullardaki uygulamalara denetim olmadan güvenmediğinin göstergesi olarak değerlendirmiştir.

Araştırmada *Öz Değerlendirme* eksenini altında *Örgütsel güçlenme* ve *Profesyonellik* olmak üzere iki tema oluşmuştur. *Örgütsel güçlenme* teması *İş birliği: İletişim, Rehberlik, Hedefe yönelme, Teşvik, Öngörme: Sorun çözme, İlerleme* ve *Hafıza* kodları ile *Profesyonellik* teması ise *Özerkleşme* ve *Gelişme* kodları ile ilişkilendirilmiştir (Tablo 5).

Tablo 5'e göre rehberin *örgütsel güçlenme* bağlamında hem kurum içinde hem diğer kurumlarla *iş birliği* sağladığı ve *iletişimi* güçlendirdiği görülmektedir. Rehber, kurum içinde ortak hareket etme zorunluluğu ile iş birliğini, okulun diğer paydaşları (il ilçe milli eğitim müdürlükleri, diğer okul yönetimleri gibi) ile de rehberin anlaşılmayan yönlerinin sorulabilmesi için *iletişimi* gerekli kılmıştır.

Tablo 5.

Öz Değerlendirmeye İlişkin Görüşler

	Tema	Kod	Örnek alıntı
Eksen : Öz Değerlendirme	Örgütsel güçlenme	İletişim	ÖL1: "Ortak hareket etmek adına hazırlanmış olabilir." Mİ: "Kurumsal denetimizi sağlayabiliyoruz. ..öğretmenlerime söylüyorum. Müdür yardımcılarımızla iş birliği... Okul müdürleri ile karşılıklı bilgi alışverişinde bulunuyoruz." MO: "Millî Eğitim'le iş birliği yapıyoruz bu süreçte. İş sağlığı ve güvenliği ile bazı durumlarda polisle. Çünkü sabotaj planı yapıyoruz ve onlarla koordineli çalışıyoruz." MA: "Öğretmen, personeller, idare iş birliği içerisinde çalışıyoruz. Veliyi de dahil edebiliriz. Okula aile birliği de dâhil ediyoruz."
		Hedefe yönelme	ML: "Mevcut uygulamalarımız değiştirmiyor. Biz zaten rehber doğrultusunda çalışmalarımızı yürütüyoruz... Öğretmenlerle yaptığımız toplantılarda bir önceki yılın değerlendirmesini yapıyor eksikliklerimiz varsa gidermeye yöneliyoruz." ÖO1: "Neyi yapacağımızı bilirsek ona yoğunlaşırız."

Profesyonellik	Rehberlik	Mİ: "Okul gelişim planını denetim rehberine göre hazırlıyoruz. Bize yol göstermiş oluyor. " MO: "Müfettişler bize geldikten sonra gelişim planını onların belirttiği eksikleri baz alarak hazırladık... Aynı sene içerisinde eksikliklerimizi tamamlamaya çalıştık." ÖL2: "Belgelerimizin tam olması adına bize yol gösteriyor." MA: "Rehber ... çalışmalarımızı şekillendirmemize kılavuzluk ediyor." ÖL1: "Rehberi ... yol göstermek amacıyla hazırlanmış olduğunu düşünüyorum."
	Teşvik	ÖA1: "Daha düzenli olmamız konusunda veya işlerimizi daha düzgün yürütmemiz açısından hazırlandığını düşünüyorum." ÖA2: "Sanırım bizim görevlerimizi bilmemiz daha düzenli çalışmamız için bu rehber hazırlanmıştır" ÖÖ1: "İşleyişi kolaylaştırır. İş yükünü azaltır. İşin kalitesini de artırır." ÖÖ2: "İşimizi rahatlatır." Öİ2: "Rehberde yenilikler varsa onlara uyarım ve gelişmelere açığım sürecimi şekillendiririm."
	Ön görme: Sorun çözme	M.O: "Öz değerlendirmemizi yaptığımızda eksikliklerimizi görmemiz adına bize katkı sağladı." ÖL2: "Burada müdürün ya da müfettişin bana eksiklerimi söylemiş olması beni rahatsız eder açıkçası çünkü görevlerimi bilmek ve öncesinde yapmak isterim."
	İlerleme	M.O: "Öz değerlendirmemizi yaptığımızda eksikliklerimizi görmemiz adına bize katkı sağladı. Bu da bir sonraki yıl eğitim öğretim çalışmalarımızı daha nitelikli hâle getirme ve uygulamalarımızı şekillendirme noktasında bize yardımcı oldu."
	Hafıza	ÖA1: "... Çocukla ilgili herhangi bir problem olduğu zaman bakabilirim veya o ay yaptığım etkinlikler hakkında geriye dönük olarak bilgi sahibi olabilirim." ÖA3: "... Zaman geçiyor ve unutabiliyoruz. Doküman elimizde olunca geriye dönük dönütler almak bizim açımızdan daha kolay olacaktır." Öİ2: "... O belgeler bizim birçok işimize yarar kanıt niteliğindedir. Mesela portfolyolar; çocuğun her dönem yaptığı etkinlikler dosyalıyoruz, ileride bir sorun olduğunda açıp bu tarihte şu, şunları yapmıştık çocuk şu şekilde davranmış şeklinde gösterebiliriz."
	Özerkleşme	ÖL1: "Gereksiz yere üzerimde baskı hissetmez rahatlardım... Ben kendi öz denetimim için yapılan uygulamaları eksiksiz yapmaya çalışıyorum. Açıklık daha rahat hareket edebilmemizi kendimize daha çok güvenmemizi sağlar." ÖL2: "Ne yapacağımı bildiğim için özgüvenim artar. Kendimi daha rahat hissedirim."
	Gelişme	MA: "Öğretim programına yönelik uygulamalara ilişkin etkinliklerin yer aldığı bir iletişim ağı oluşturulması gerektiğini düşünüyorum. Üniversitelerle okul arasında. Sadece okul müdürünün kendini geliştirmesine ya da bir öğretmenin kendi tekelinde kendini geliştirmesine bırakılmamalı." Öİ1: "Eksiksem eğer bir konuda ya da evraklar konusunda mevcut uygulamamı değiştiririm. Eklemelerimi yapar evraklarımı tamamlarım." Öİ2: "Rehberde yenilikler varsa onlara uyarım ve gelişmelere açığım sürecimi şekillendiririm."

Rehber, kurumda yapılacaklara *rehberlik* ederken sorunların ön görülebilmesini ve çözülmesini kolaylaştırmaktadır. Rehber sayesinde okullar eksikliklerini tespit edebilmekte; eksiklikler tespiti okullarda daha iyi ve yerinde uygulamalar yapılabilmesi, kurumsal hizmetin daha ileri taşınabilmesi için *teşvik* sağlamaktadır. Rehber sayesinde derlenen, dosyalanan bilgiler kurumsal hafıza sağlamaktadır. Okulda karşılaşılan sorunlar, öğrenci ile ilgili yapılması gerekenler daha önce yapılanların kaydı sayesinde daha yerinde uygulamalar gerçekleştirilebilecektir. Bir grup yönetici, rehberin kurumlar üzerindeki denetim baskısını da ortadan kaldırdığını değerlendirmiştir. Öğretmenlere göre rehber denetimle tespit edilecekleri önceden bildirdiğinden, kendilerine *özerklik* sağlamıştır. Rehber, katılımcı öğretmen ve okul müdürleri için kendilerini *geliştirmeleri* gereken alanları fark etmeleri noktasında değerli görülmüşken araştırmaya katılan okul müdürlerine göre öğretmenlerin kendilerini geliştirmeleri onların inisiyatifine bırakılmamalı, öğretmenlerin geliştirilmesi için de içinde yükseköğretim kurumlarının da yer aldığı gelişim programları hazırlanıp uygulanmalıdır (Tablo 5).

4. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Denetim rehberleri, Türkiye’de eğitim kurumlarınca sağlanması gereken ölçütlerin tespiti için önemli bir kaynaktır. Bu rehberler kurumlarda eksiklerin tespiti dışında, eğitim kurumlarına verdikleri hizmetler için rehberlik, kurumsal faaliyetlerini iyileştirilme ve

geliştirmeleri için de teşvik sağlamaktadır. Rehberler eğitim kurumlarının sunduğu hizmetlerin belirlenmiş amaç ve hedeflere uygunluğunu değerlendirmek ve kurumdaki yönetsel süreçlerin eğitim kurumları için hazırlanmış yasal mevzuata uygunluğunu tespit etmek içindir. Rehberlerin uygulanması eğitim hizmetlerini merkezden yönetenlere eğitim hizmetlerinin niteliği ile ilgili bilgi ve merkezî yönetimin eğitim hizmetlerini izleyebilmesi için fırsat sağlamaktadır. Bu araştırmada bu rehberlerden okul öncesi kurumlara ait olanının, okullarda uygulanmasına ilişkin sonuçları değerlendirmektedir. Ülkede eğitim için hazırlanmış yasal metinlere dayanan rehber, okul öncesi kurumlarda denetlenecek unsurları içeren dört bölümden oluşturulmuştur: Öğretim ortamı, eğitim öğretim ile ilgili uygulamalar, yönetim faaliyetleri, okulun mali işleri. Bu başlıklar altında denetim boyunca talep edilenler Türkiye'de MEB'e bağlı eğitim kurumlarında denetlenecek unsurların önceden tespit edilip ilgili kurumlarla paylaşıldığı, böylece kurumların kendi hazırlıkları ile denetime her an hazır olabilecekleri hatta kendi kendilerini denetleyebilecekleri bir denetim anlayışının benimsendiğini göstermektedir.

Okul öncesi kurumlar için hazırlanmış rehber bu araştırma kapsamında bir kontrol listesine dönüştürülerek Trabzon'a bağlı Beşikdüzü ilçesinde okul öncesi eğitim hizmeti veren kurumlardan veri toplanmıştır. Yönetsel olarak bağımsız; ilkokula, ortaokula ve liseye bağlı yapılandırılmış okul öncesi kurumlardan birer örnek seçerek veri toplanan bu araştırmanın sonuçları okulların rehberde bildirilmiş olsa bile bazı eksikliklerinin olduğunu göstermektedir. Örneğin bağımsız anaokulunda engelli öğrenciler için yapılması gereken fizikî düzenlemeler eksik iken, liseye bağlı anasınıfında ise doğal afetler için okulda hazır bulundurulması gerekenler eksiktir. Araştırma verilerinin toplandığı tarih oldukça eski olsa da Ünal ve diğerlerinin (2000) ilköğretim okullarının bina standartlarına uygunluğunun değerlendirdikleri araştırma sonuçları, o yıllarda araştırma kapsamında veri toplanan okulların Bakanlığın o dönemde okul binaları için tespit ettiği koşullara uymadığını göstermektedir. Benzer biçimde bu kez Türk Standartları Enstitüsünün okul binaları için hazırladığı standartlara uygunluğunun değerlendirildiği bir diğer çalışmada da Türkiye'de okul binaları planlanırken bile standartlara uyulmadığını göstermektedir (Akar & Gündüz, 2016). Gülsular'ın (2024) araştırması, bağımsız anaokullarının mimari açıdan daha uygun olduğunu göstermektedir. Diğer eğitim kurumlarına bağlı okul öncesi sınıflarında bahçe, ek eğitsel alanlar ve bina özellikleri yetersizdir.

Rehberde göre eğitim öğretim faaliyetleri kapsamında bağımsız anaokulunda şiddet ve madde bağımlılığı ile ilgili yapılması gereken faaliyetler tamamlanamamışken; ilkokul, ortaokul ve liseye bağlı anasınıfları için hazırlanması gereken belgeler eksiktir. Bakanlığın uygulanmasını istediği çocuk kulüpleri bağımsız anaokulunda oluşturulabilmişken, aile destek eğitim programı gibi uygulamalar araştırmaya katılan ortaokula bağlı anasınıfı hariç diğer okullarda tamamlanamamıştır. Madde bağımlılığından etkilenme durumu okul öncesi yaş grubu için alışlagelmiş bir durum olarak kabul edilmese de çocukların madde bağımlılığından etkilenenlerle aynı alanı paylaşıyor olmaları oldukça olasıdır. Bilgisayar oyunu ve internet bağımlılığının ise çok erken yaşlardan itibaren çocukları da olumsuz etkilediğini gösteren araştırma bulguları söz konusudur (Aküzüm vd., 2022). Şiddet ise oyun bağımlılığı ya da farklı sebeplerle okul öncesi çocuklarda da ortaya çıkabilirken (Darga vd., 2021), farklı türlerden şiddete maruz kalmanın da okul öncesi çocukları etkilediğini gösteren araştırmalar vardır (Gölge, 2022; Yıldız & Sümer, 2010).

Araştırmaya katılan okul öncesi kurumlarda yönetsel faaliyetler ile ilgili olarak yalnızca ortaokula bağlı anasınıfında öğrenci sağlığı, beslenme ve güvenlik hizmetleriyle ilgili bazı yönetsel eksiklikler varken; liseye bağlı anasınıfı için okulda bu birimde görevlendirilecek yardımcı personel için hazırlanması gereken resmî belgeler tamamlanamamış, öğrenci kabul ve kayıt süreci için Bakanlığın oluşturduğu uygulama yönergesindeki işlemler gereğince gerçekleştirilememiştir. Yine okullardaki bütçe yönetimine ilişkin uygulamalarda da okullar arasında farklılıklar, özellikle liseye bağlı işletilen anasınıfları için okulun mali yönetimi kapsamında tamamlanamamış uygulamalar bulunmaktadır. Bu bulgular denetleme ölçütleri

açıkça ifade edilmiş olsa da uygulamayı yapan okul öncesi kurumları arasında fark olduğunu, ölçütlerin öngörüldüğü biçimde okullarda uygulanmadığını ya da uygulanmadığını göstermektedir. Nitekim Akyürek'in (2020) yönetsel bağlamda okul öncesi eğitimdeki sorunları tespit ettiği araştırması, okul öncesi kurumların belgeleme ile ilgili sorunlar yaşadığını göstermektedir. Güney ve diğerlerinin (2024) araştırması, okul bütçesinin stratejik plana uygun ve tasarruf odaklı yönetilmesi için öğretmen katılımını içeren bir model önermektedir. Öğretmen katılımının vurgulanması, okul müdürlerinin bütçe yönetiminde sorunlar yaşadığını göstermektedir. Türkiye'de devlete bağlı okullar büyük ölçüde devlet tarafından finanse edilse de, okul-aile birlikleri ve belirlenen ücretler aracılığıyla ek kaynaklar sağlanmaktadır (Eurydice, 2023). Araştırmanın rehberin okullarda uygulanmasına ilişkin yönetici ve okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerinin değerlendirildiği kısmının sonuçları ise araştırmaya katılanların görev yaptıkları okuldaki rolleri (müdür ya da öğretmen), okul öncesi anasınıfının kurumsal yapılandırılmasına bağlı çeşitlilik göstermektedir. TKB'ce yayımlanan Rehber ve içeriğindeki değerlendirilme unsurlarından araştırmaya katılan öğretmenlerin hiçbirinin haberi yokken, okul müdürleri haberdardır. Okul müdürlerinin bir kısmı yakın zamanda müfettiş denetimi geçirdiğinden ya da bağlı bulundukları il milli eğitim müdürlüğünce uyarıldıklarından rehberden haberdar olmuşlardır. Bu bulgu Bakanlığa bağlı okullarda Bakanlığın çeşitli yollarla (Bakanlık internet remi sitesi, resmî yazışmalar...) sağladığı bildirimleri hatta resmî yazışmaları; bağlı bulunan okul personelinin gereğince takip edip uygulamadığını gösteriyor olabilir. TKB'ce farklı düzeydeki eğitim kurumlarının denetiminde kullanılmak üzere hazırlanan rehberler 2016 yılından beri Bakanlık resmî sitesinden tüm eğitim örgütü çalışanları ile paylaşılmaktadır. Üstelik ilgili rehberlerde sıkça güncellemeler de yapılmaktadır. Türkiye'de eğitim kurumlarının denetiminde çeşitli sorunların yaşandığını, yapılan denetimlerde görevlerin çağdaş anlamda yerine getirilmediği ya da getirilemediğini gösteren alan araştırma sonuçları (İş, 2021; Memişoğlu & Tabak, 2021; Toprakçı & Akçay, 2016; Usta & Özyurt, 2021) ile birlikte bu araştırmanın bulguları okulların Bakanlığın duyurduğu uygulamaları da izlemediğini göstermektedir.

Bu araştırma kapsamında TKB OÖDR'nin okullarda uygulanmasına ilişkin görüşler araştırmacı tarafından öz denetim ve öz değerlendirme eksenlerinde analiz edilmiştir. Öz denetim eksenine ilgili rehberin Türkiye'de eğitim örgütlerini düzenleyen yasal mevzuata göre oluşturulduğunu yansıtmak içindir. Öz değerlendirme eksenine ise rehberde her denetleme sonrasında okullarda tespit edilen eksikliklerin bir sonraki denetimde yeniden kontrol edilmek üzere okulun gelişim planına aktarılıp okulda iyileşme ve gelişme faaliyeti başlatılması gerektirdiğinden seçilmiştir. Ayrıca rehberin okulda müfettiş denetimi olsun ya da olmasın, okulların kendi kendilerini denetleyip değerlendirmelerine de olanak sağladığı kabul edilmiştir.

Görüşme metinlerinde, öz denetim ekseninde elde edilenlere göre araştırmaya katılanlar; rehberin okullarında planlı çalışmayı sağlayacağını, okulda görev bölüşümünü, okul örgütü içinde hangi görevin kim/kimler tarafından yapılacağını netleştireceğini düşünmektedirler. Okulda yapılacak görevlere ve görevi yapacaklara rehber işaret etmiş olsa da okul öncesini yöneten müdürlere göre okuldaki işler öğretmen kurullarında eşit paylaştırılmalı, kimlerin hangi görevleri dönem boyunca yapacaklarına kurulda karar verilmelidir. Katılımcılara göre ilgili rehber her zaman denetim ve değerlendirmeye hazır kılacak, ortaya çıkabilecek sorunları ön görebilmeyi ve sorunlar ortaya çıkmadan gidermeyi sağlayacaktır. Okul öncesi öğretmenlerine göre sınıftaki işlerle ilgili doldurulması gereken çok sayıda evrak söz konusudur. Bu evrakların tamamını okul saatleri içinde tamamlamak mümkün görünmemektedir. Hatta farklı öğretim seviyelerine bağlı işletilen okul öncesi sınıflarda bazı evraklar eksik hazırlanmaktadır. Bu okullarda birden fazla uygulanacak rehber olduğundan bazı uygulamalar eksik yapılabilmektedir. Zaten okullarda eksik uygulamaların olduğu bilindiğinden Bakanlıkça rehberler okulların ve eğitim örgütü çalışanlarının kontrol edilebilmesi için hazırlanmıştır. Okul öncesi öğretmenlerle tamamlanan araştırmalarda denetim odağının sıkça çalışılmış olması, okul öncesi eğitim çalışanlarının rehberi bir kontrol aracı olarak değerlendirmelerinin nedeni olabilir.

Nitekim okul öncesi öğretmenleri hatta okul öncesi öğretmen adayları ile tamamlanan araştırmaların bulguları okul öncesi öğretmen ve adaylarının kontrol odağı bağlamında içsel kontrolden dışsal kontrole daha yakın olduklarını göstermektedir (Başal vd., 2016; Şahbaz vd., 2015; Zenbad vd., 2018).

Araştırmada TKB OÖDR hakkında okul öncesi öğretmenleri ve okul müdürleri rehberin örgütsel güçlenme ve mesleki gelişimleri için önemli katkıları olacağını değerlendirmişlerdir. Özellikle katılımcı öğretmenler rehberle denetim baskısından kurtulacaklarını, rehberin kendilerine mesleki gelişme fırsatları yaratacağını düşünmüşlerdir. Okul müdürleri ise rehber okulda sorunların çözülmesi, kurumsal gelişme, iletişim için, düzenlenmesi gereken belgeler örgüt hafıza için değerli bir kaynaktır. Tüm bu unsurlar rehberin okul öncesi kurumlarının gelişmesi için öz değerlendirme yapabilmeleri adına değerlidir. Ancak yasal mevzuata dayalı hazırlanmış rehber, okullarda uygulanması istenen mevzuatı açıkça bildirirse de öğretmenlere sınıf uygulamalarında öğretimi iyileştirmek ve geliştirmek üzere fikir sağlamamaktadır. Şahin'in (2016) araştırma bulguları öğretmenlerin denetim sürecinde müfettişlerden çoğunlukla pedagojik bağlamda öğretimlerini geliştirmek üzere rehberlik beklediklerini göstermektedir.

Eğitim kurumlarını rehberlerde bildirilen ölçütlerle denetleme MEB'e has bir uygulama değildir. Birleşik Krallık'ta da benzer bir uygulama bulunmaktadır. Eğitim örgütlerinin denetimi ve ülke eğitim politikalarının geliştirilmesinden sorumlu olan Eğitim Standartları Ofisinin (OFSTED) ölçütlere bağlı sağladığı denetimin, denetlenen okulların gelişimi üzerinde belirgin bir etkisinin olmadığı (Güzel vd., 2020); uygulanan standartların, okullara ait farklılıklar ile sınıfta öğrenme farklılıklarını gözetken öğretim tekniklerinin kullanılmasına zarar verdiği ilgili araştırmalarla (Grauwe, 2004; Naz, 2023) tespit edilmiştir. Ehren ve diğerleri (2023) "okul denetlenip, okul etkililiği değerlendirirken okul örgütünün kendi kendine sağladığı denetim ve değerlendirme uygulamalarına yer verilmesinin" okullar için daha geliştirici olacağını bildirmişlerdir. Wanzare ve Costa (2000) da öğretmenlere etkin sınıf uygulamaları konusunda geri bildirim sağlayan denetimin, öğretmenlerin profesyonel gelişimine daha çok katkı sağlayacağını bildirmişlerdir.

Araştırma sonucunda elde edilenlere göre önerilenler şunlardır:

- Denetim sürecinin etkililiğini arttırmak, başarıyı desteklemek için merkezî yönetim ve denetleyici birimlerin daha fazla ölçüt tespit etmesi yerine, okulların kendi denetim uygulamalarını geliştirebilecekleri fırsatlar okul yönetimlerine sağlanabilir.
- Okullarda iç kontrol mekanizmaları kurgulanabilir. Bu mekanizmalar okulların hedeflerine ulaşmalarına ve sürdürülebilir bir başarı göstermelerine katkıda bulunabilir.
- Okul müdürleri ve öğretmenlere okullarında kurgulayacakları denetim mekanizmaları için eğitim ve farkındalık programları sağlanabilir. Bu programlar, okul müdürleri ve öğretmenler için kurumsal öz denetim ve değerlendirme sürecini anlamalarını, gerçekleştirmekle yükümlü oldukları yasal mevzuatı öğrenmelerini, öz denetim sürecinin önemini kavramalarını ve denetim faaliyetlerine daha etkin katılmalarını teşvik edebilir.
- Okullarda denetim geri bildirim mekanizmaları ile desteklenebilir. Denetim; okulun kurumsal performansını, yasal metinlere uygunluğunu izlediği, okul örgütüne yönetilen okul içi bir faaliyet olarak tasarlanabilir.
- Her okul Türk Millî Eğitim Sisteminin yasal mevzuatına uygun olmak koşulu ile kendi eğitim hedeflerini belirleyebilir ve bu hedeflerle stratejik planını oluşturulabilir. Okullar hedeflerinde; akademik başarı, öğrenci memnuniyeti, okul kültürü gibi çeşitli unsurlara odaklanabilir. Bu, okullar arasında çeşitliliğin korunabilmesine fayda sağlayabilir.

Çıkar Çatışması Bildirimi

Yazarlar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve/veya yayınlanmasına ilişkin herhangi bir potansiyel çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Destek/Finansman Bilgileri

Yazarlar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve / veya yayınlanması için herhangi bir finansal destek almamıştır.

Etik Kurul Kararı

Bu araştırma için Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Fen ve Mühendislik Bilimleri Araştırmaları Etik Kurulundan (13.11.2023-E-50288587-050.05.04-2300007052) etik izin alınmıştır.

Yapay Zeka Kullanımı Bildirimi

Yazarlar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve / veya yayınlanması için herhangi bir yapay zeka aracından faydalanmamıştır.

Kaynakça

- Aguilera, R. V., De Massis, A., Fini, R., & Vismara, S. (2024). Organizational goals, outcomes, and the assessment of performance: Reconceptualizing success in management studies. *Journal of Management Studies*, 61(1), 1-36. <https://doi.org/10.1111/joms.12994>
- Akar, C. ve Gündüz, İ. (2016). İlköğretim okullarının TSE standartlarına göre değerlendirilmesi (Uşak ili örneği). *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 85-100. <https://doi.org/10.29065/usakead.232413>
- Aküzüm, C., Baran, E. ve Çelebi, S. (2022). Okul öncesi dönemde ebeveyn tutumları ile dijital oyun bağımlılığı eğilimi arasındaki ilişki. *Electronic Turkish Studies*, 17(3), 427-458. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.61958>
- Akyürek, M. İ. (2020). Yönetmelik bağlamında okul öncesi eğitimdeki sorunlar: bir fenomenoloji çalışması. *İZÜ Eğitim Dergisi*, 2(3), 1-18. <https://doi.org/10.46423/izujed.709983>
- Başal, H. A., Çelebi, M. ve Malak, H. (2016). Okul öncesi öğretmen adaylarında denetim odağı ve insani değerler ilişkisi. *International Journal of Human Sciences*, 13(1), 198-208.
- Bozkurt, P. (2013). Denetim kavramı ve denetim anlayışındaki gelişmeler. *Denetişim*, 12, 56-62.
- Caruso, J. J., & Fawcett, M. T. (2007). *Supervision in early childhood education*. Teacher College.
- Çoker, Ç. (2023). Vaka çalışması. H. Peker-Dural ve M. Karasu (Ed.), *Nitel araştırma yöntemleri psikoloji uygulama örnekleri ile içinde* (s.395-429). Nobel.
- Darga, H., Zayimoğlu Öztürk, F. ve Öztürk, T. (2021). Okul öncesi hikâye kitaplarının çocukların gelişim alanlarına uygunluklarının incelenmesi. *Ulusal Eğitim Akademisi Dergisi*, 5(1), 22-48. <https://doi.org/10.32960/uead.862376>
- Davey, L. (2006). Durum çalışması değerlendirmelerinin uygulanması. T. Gökçek (Çev.). *İlköğretim Online*, 8(2), 1-3. Orijinal metin 1991.
- De Grauwe, A., & Carron, G. (2011). *Reforming school supervision for quality improvement series: Guidelines for the preparation of a diagnosis on school supervision (Alternative models in reforming school supervision Module 7)*. UNESCO. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000215936>
- Ehren, M., Hutchinson, J., & Muñoz-Chereau, B. (2023). Place-based disparities faced by stuck schools in England: a contextual understanding of low performance and the role of inspection outcomes. *School Effectiveness and School Improvement*, 34(4), 401-418. <https://doi.org/10.1080/09243453.2023.2238698>
- Eurydice. (2023, 14 Aralık). Ulusal eğitim Türkiye: Eğitim finansmanı, okul öncesi eğitim finansmanı. <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/tr/national-education-systems/turkiye/okul-oncesi-egitim-finansmani> adresinden 22.07.2024'de alındı.
- Fenech, M., & Watt, H. (2023). Quality early childhood education through self, workplace, or regulatory support: exploring the efficacy of professional registration for early childhood teachers in Australia. *Australian Educational Researcher*, 50, 1629-1661. <https://doi.org/10.1007/s13384-022-00575-8>
- Fraenkel, J. R., & Wallen, N. E. (2006). *How to design and evaluate research in education*. McGrawHill Education.
- Glickman, C. D., Gordon, S. P., & Ross-Gordon, J. M. (2014). *Supervision an instructional leadership: A developmental approach*. Allyn and Bacon.
- Gordon, R. A., Hofer, K. G., Fujimoto, K. A., Risk, N., Kaestner, R., & Korenman, S. (2015). Identifying high-quality preschool programs: New evidence on the validity of the Early Childhood Environment Rating Scale-Revised (ECERS-R) in relation to school readiness goals. *Early Education and Development*, 26(8), 1086-1110. <https://doi.org/10.1080/10409289.2015.1036348>

- Gölge, A. (2022). *Okul öncesi dönem çocukların dijital oyun bağımlılık eğilimi ve oyun türlerine göre saldırganlık yönelimlerinin incelenmesi* (Tez No. 747361). [Yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Türkiye]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Grauwe, A. D. (2004). School self-evaluation and external inspection: A complex couple. In A. D. Grauwe, & J. P. Naidoo (Ed.), *School evaluation for quality improvement* (pp.71-83). UNESCO-IIEP.
- Güçlü, İ. (2019). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri: Teknik, yaklaşım, uygulama*. Nobel.
- Gülsular, Ş. G. (2024). *Okul öncesi eğitim kurumlarının mimari özellikleri ve donanımı: Çoklu durum çalışması* (Tez No. 849254). [Yüksek lisans tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Türkiye]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Güney, M., Bayrak, S., Bozkurt, K. ve Düz, N. (2024). Okul bütçe yönetimi konusunda okul yöneticilerinin görüşleri. *Ulusal Eğitim Dergisi*, 4(1), 111–126.
- Güzel, S., Arslan, M. ve Aktekin, S. (2020). Okul gelişimi bağlamında denetim uygulamaları: OFSTED örneği. *Millî Eğitim Dergisi*, 49(226), 5-34.
- İş, S. (2021). *Okul müdürlerinin okul temelli denetim yaklaşımlarının öğretmen deneyimlerine dayalı olarak incelenmesi: bir karma yöntem çalışması* (Tez No. 662789). [Doktora tezi, Gaziantep Üniversitesi, Türkiye]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Kızılkaya, A. (2021). *Türkiye Amerika ve Finlandiya okul öncesi eğitim sistemlerinin karşılaştırılması* (Tez No. 670192) [Yüksek lisans tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Türkiye]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Köklü, M. (1996). Etkili denetim. *Eğitim Yönetimi*, 2(2), 259-268.
- Memişoğlu, S. P. ve Tabak, I. (2021). Maarif müfettişlerin görüşlerine göre eğitim denetiminde yaşanan sorunlar. *Ege Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 34-61.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2024). Okul öncesi eğitim programı. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. <https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/guncellenenokuloncesiegitimprogrami.pdf> adresinden 01.01.2024'de alındı.
- Millî Eğitim Bakanlığı Mesleki Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü. (2019). *Mesleki ve teknik eğitim kurumları kalite güvencesi öz değerlendirme uygulama rehberi*. https://ozdegerlendirme.meb.gov.tr/dosya/Oz_Degerlendirme_Uyg.Reh.2019.pdf adresinden 10.08.2023'de alındı.
- Millî Eğitim Temel Kanunu, Kanun Numarası 1739. (1973, 24 Haziran). *T. C. Resmî Gazete*, 14574. https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_11/08144011_KANUN.pdf adresinden 22.04.2024'de alındı.
- Miwa, C. (2019). Early childhood care and education practices in Japan for the era of society 5.0. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 503, 27-32.
- Naz, Z. (2021). Analysing neoliberal discourse in OFSTED's Education Inspection Framework (EIF) through a Foucauldian lens. *Journal of Vocational Education & Training*, 75(5), 1033–1054. <https://doi.org/10.1080/13636820.2021.1995469>
- Neuman, L.V. (2013). *Toplumsal araştırma yöntemleri: Nitel ve nicel yaklaşımlar* (2. Cilt). Ö. Akkaya (Çev.), E. Akkaş (Çev. Ed.). Siyasal.
- Puroila, A. M., Kupila, P., & Pekkarinen, A. (2021). Multiple facets of supervision: Cooperative teachers' views of supervision in early childhood teacher education practicum. *Teaching and Teacher Education*, 105, 103413, 1-12. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2021.103413>

- Schildkamp, K., Visscher, A., & Luyten, H. (2009). The effects of the use of a school self-evaluation instrument. *School Effectiveness and School Improvement*, 20(1), 69–88. <https://doi.org/10.1080/09243450802605506>
- Shishido, T. (2008). The revision of Japan's national guidelines for care and education at day nursery and its problems. *International Journal of Child Care and Education Policy*, 2(1), 27–38. <https://doi.org/10.1007/2288-6729-2-1-27>
- Selvitopu, A. ve Aydın, A. (2016). Türk yükseköğretiminde uluslararasılaşma stratejileri: Süreç yaklaşımı çerçevesinde nitel bir inceleme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(4), 803-823.
- Sergiovanni, T. J., & Starratt, R. J. (2002). *Supervision: A redefinition*. McGraw Hill.
- Şahbaz, Ü., Yörük, M. ve Özcan, O. (2015). Okul öncesi öğretmen adaylarının disiplin anlayışları ile iç-dış denetim odakları arasındaki ilişki. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 64-74.
- Şahin, İ. (2016). Öğretmen ve müfettiş penceresinden rehberlik ve denetim çalışmalarına bakış. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi- Journal of Theoretical Educational Science*, 10(2), 251-273.
- Şentürk Kara, E. (2023). *A'dan z'ye görüşme nitel araştırmalarda veri toplama yöntemi teori uygulama* (2. Basım). Nobel.
- Teftiş Kurulu Başkanlığı. (t.y). *Okul öncesi eğitim kurumları rehberlik ve denetim rehberi*. https://tkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2024_02/13104027_okuloncesiegitimkurumurehberlikvedenetimrehberi.pdf adresinden 11.12.2023'de alındı.
- Toprakçı, E. ve Akçay, A. (2016). Türkiye'de kamu yararına çalışan derneklerin eğitim faaliyetlerinin yönetimi ve denetimi (yasal belgeleri temelinde nitel bir analiz). *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 5(1), 29-52. <https://doi.org/10.30703/cije.321382>
- Turan, F. (2016). Okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim öğretim faaliyetlerinin denetimi. *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 7(23), 94-119.
- Uğurlu, T. U. (2018). Durum (örnek olay) çalışması. K. Beycioğlu, N. Özer ve Y. Kondakçı (Ed.), *Eğitim yönetiminde araştırma içinde* (s. 329-351). Pegem Akademi.
- Usta, M. E. ve Özyurt, D. (2021). Yönetici ve öğretmen görüşlerine göre okul denetiminde yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(7), 35-61.
- Ünal, S., Öztürk, M. ve Gürdal, A. (2000). İlköğretim okullarının bina standartlarına uygunluğu. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(7), 74-79.
- Wanzare, Z., & Costa, J. L. (2000). Supervision and staff development: Overview of the literature. *NASSP Bulletin*, 84(618), 47-54.
- Yıldırım, M. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (5. Baskı). Seçkin.
- Yıldız, E. Ç. ve Sümer, Z. H. (2010). Okul öncesi çocuklar ve şiddet: Tanık ve kurban olma düzeyleri. *İlköğretim Online*, 9(2), 630-642.
- Zenbad, R., Tunçeli, H. İ., Akşin Yavuz, E. ve Kılıç, Z. (2018). Okul öncesi öğretmen adaylarının kontrol odağı ve karar verme stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(26), 365-384.

İletişim/Correspondence

Öğretmen. Yasemin TOPSAKAL
ymntpskl@gmail.com

Prof. Dr. Fatmanur ÖZEN
fatma.nur.ozen@giresun.edu.tr